

Кукоба Лена,
наук. співроб. інформаційно-аналітичного відділу ФПУ,
канд. іст. наук

ІНІЦІАТИВА PURL: СУТЬ, ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ

Опубліковано: Кукоба Л. Ініціатива PURL: суть, переваги, виклики // Діяльність Президента України в умовах російсько-української війни. 2025. Випуск 22 (170). С. 49-54.

У контексті тривалої війни з Росією Україна стикається з необхідністю забезпечення своїх збройних сил сучасним та ефективним озброєнням. Однією з ключових ініціатив, спрямованих на вирішення цієї проблеми, є програма Prioritized Ukraine Requirements List (PURL), започаткована США та НАТО влітку 2025 року. Тому важливо розглянути цю програму, її головні переваги та потенційні ризики.

США та НАТО запустили механізм Prioritized Ukraine Requirements List (PURL), ціль якого пришвидшити постачання критично важливого американського озброєння Україні за підтримки партнерських внесків. У її межах члени НАТО фінансують постачання американської зброї відповідно до списку пріоритетів України. Якщо за адміністрації Джо Байдена американці забезпечували Київ зброєю за програмою PDA, буквально викуповуючи її у себе самих, зі складів Пентагону, то тепер для постачання озброєнь Україні США використовують гроші з фонду, який наповнюється державами блоку (uatv.ua).

Для початку варто представити ключові моменти появи та розвитку цієї ініціативи. 14 липня генсек НАТО прямує до Вашингтона, де зустрічається із президентом США Дональдом Трампом. Під час зустрічі у Білому домі сторони обговорюють підтримку української оборони від російської агресії. Тоді ж між Трампом та Рютте була підписана угода про створення нової ініціативи підтримки України, за якою вона фінансується європейськими членам Альянсу і Канадою, і складатиметься з регулярних пакетів вартістю приблизно 500 мільйонів доларів кожен, які міститимуть обладнання і боєприпаси, які Україна визначає як оперативні пріоритети. До них належать засоби, які Сполучені Штати можуть надавати в більших обсягах, ніж Європа і Канада самі по собі. Пакети будуть швидко формуватися і передаватися на регулярній основі (day.kyiv.ua).

«Ми виробляємо найкраще обладнання, найкращі ракети, найкраще з усього. Європейські країни знають це, і ми сьогодні уклали угоду, і я попрошу

Марка говорити про це, але сьогодні ми уклали угоду, згідно з якою ми будемо надсилати їм зброю, а вони за неї платитимуть. Ми, Сполучені Штати, не отримуватимемо жодних платежів, ми це не купуватимемо, але ми це вироблятимемо, а вони за це платитимуть» – казав тоді Трамп (day.kyiv.ua).

Хоча така пропозиція може й не виглядає так привабливо, як безоплатна допомога від США, вона дасть можливість отримати та підтримувати особливо критично важливі системи. Мова може йти про, наприклад, зенітно-ракетні комплекси Patriot. Власне ракети та комплектуючі до цих систем стали частиною перших пакетів озброєнь для України за новою ініціативою. ... Це особливо важливо, бо наразі Patriot PAC-3 залишаються єдиним підтвердженим ефективним засобом проти балістичних ракет та чие виробництво в США збільшать до 750 одиниць на рік (defence-ua.com).

Наступна хронологія подій виглядає так:

- 4 – 5 серпня 2025 – перші відкриті заяви про пакети фінансування: Нідерланди повідомили про готовність профінансувати пакет на суму близько \$500 млн, а 5 серпня Данія, Норвегія і Швеція офіційно оголосили спільне фінансування пакету в \$500 млн;
- 13 серпня 2025 – Німеччина оголосила про фінансування пакету на суму \$500 млн;
- 24 серпня 2025 – Канада оголосила про пакет \$500 млн;
- серпень – початок вересня 2025 – зростання загальної суми внесків, у результаті чого обсяг зібраних коштів перевищив позначку в \$2 млрд;
- 16 – 17 вересня 2025 – адміністрація США схвалила перші відвантаження озброєнь за програмою PURL;
- 17 – 18 вересня 2025 – перші поставки через PURL уже в дорозі або частково прибули в Україну;
- зі слів президента Зеленського, у жовтні очікується зростання зібраного фонду PURL до рівня \$3,5 млрд (novynarnia.com).

Латвія виділила 5 млн євро на підтримку ініціативи PURL. Бельгія, Литва, Латвія, Естонія, Ісландія, Люксембург оголосили про готовність долучитися до п'ятого пакета фінансування (rbc.ua).

Нещодавно кілька країн оголосили про свою участь у програмі PURL. 13 жовтня Словенія офіційно приєдналася до цієї ініціативи. 15 жовтня Фінляндія також долучилася до програми PURL. Володимир Зеленський зазначив, що Фінляндія оголосила про свій внесок у розмірі 100 млн євро (rubryka.com). Повідомляється також, що Іспанія планує приєднатися до програми PURL, щоб купувати у США військову техніку, зброю та боєприпаси для України. Таку заяву зробив іспанський прем'єр-міністр Педро Санчес, пише El País (dialog.ua). А за даними Bloomberg, Італія також висловила готовність оплатити

закупівлю американської зброї для України в рамках спеціальної програми закупівель PURL (lb.ua).

Як заявив Генеральний секретар НАТО Марк Рютте перед засіданням міністрів оборони країн-членів НАТО 15 жовтня, до програми PURL із закупівлі американського озброєння для потреб Збройних сил України долучаться ще багато країн. На сьогодні програма вже виділила понад 2 мільярди доларів, і союзники Альянсу продовжують розширювати підтримку (rubryka.com). За словами Рютте, участь більшості членів НАТО у PURL забезпечує «вирішальний потік підтримки» для України. Станом на середину жовтня понад половина союзників вже беруть участь у ініціативі (lb.ua).

Загалом, схема поставки за програмою PURL має такий алгоритм:

1. Україна формує пріоритетний перелік потреб – що саме зараз потрібно і в яких обсягах.
2. НАТО і США погоджують та верифікують список – через координаційні механізми, зокрема через верховного головнокомандувача Об'єднаних збройних сил НАТО в Європі (віднедавна цю посаду обіймає Алексус Гринкевич).
3. Союзники з Європи роблять добровільні внески на значні суми в сотнях мільйонах доларів.
4. Під цю оплату Сполучені Штати постачають замовлене озброєння і техніку (novynarnia.com).

Очевидно, що частиною початку роботи цього механізму стали перша телефонна розмова та перша «офлайн»-зустріч головнокомандувача Збройних сил України Олександра Сирського із новим командувачем Європейського командування США Алексусом Гринкевичем, які відбулися в другій половині липня (novynarnia.com).

Програма PURL вже зарекомендувала себе як дійсно дієвий механізм забезпечення української армії необхідною зброєю. Адже вона має суттєві переваги. По-перше, механізм PURL прискорює постачання озброєнь, оскільки закупівлі відбуваються безпосередньо з наявних американських запасів. Він також дозволяє максимально цілеспрямовано використовувати ресурси, фокусуючись на тому, що Україні потрібно саме зараз (renews.com.ua) та швидше доставляти на фронт те, що не можна замінити європейськими аналогами (rbc.ua).

«Завдяки програмі PURL, президент Трамп надав можливість нашим європейським союзникам по НАТО, а також Канаді, купувати найкраще американське озброєння та боєприпаси та передавати їх Україні. Українці цього потребують, вони цього хочуть, а ми повинні гарантувати безперервність постачання, і щоб союзники активніше брали участь у закупівлях. Ця програма

життєво важлива, і союзники повинні діяти негайно з метою посилити тиск на Росію, змусити її сісти за стіл переговорів та погодитися на мир», – заявив постійний представник США при НАТО Метью Вітакер у коментарі для «Радіо Свобода» (uatv.ua).

По-друге, PURL спрощує адміністративні процедури: координація ведеться централізовано через НАТО, що підвищує ефективність, одночасно зменшуючи бюрократію та дублювання зусиль (rbc.ua). Як зазначив Володимир Зеленський, у PURL закладено механізм «прямої доставки» і швидше ухвалення рішень, важливо – без бюрократичних затримок, з максимальною гнучкістю щодо комплектації пакетів (vchasno.org.ua).

По-третє, нова ініціатива дозволяє зробити фінансування цільовим та швидким, концентруючись на тому, що необхідно Силам оборони України в цей момент, пояснили в українському Міноборони (uatv.ua).

Незважаючи на позитивні особливості ініціативи PURL, вона має свої ризики та виклики. Серед очевидних ризиків програми PURL – зміна політичної позиції Вашингтона (настроїв Трампа) щодо згоди на продаж зброї Києву (novynarnia.com).

Наступний ризик полягає в тому, що для стабільного постачання озброєнь важливо забезпечити регулярні внески від усіх партнерів та досягти цільового фінансування близько 1 млрд доларів на місяць. Ця ініціатива дозволяє НАТО, країнам-членам і США оперативно реагувати на потреби фронту та гарантувати постачання критично важливих систем для ефективної оборони України (renews.com.ua). Водночас, як ми розуміємо, озброєння не будуть придбані, якщо на них не будуть зібрані необхідні кошти. А йдеться про мільярдні суми впродовж тривалого періоду. Тому дієвість механізму PURL стане ще одним тестом на єдність Європи: чи готові європейські країни посилити власну безпеку через додаткове фінансування оборонних потреб України, при цьому заплативши в бюджет Штатів за американську зброю (novynarnia.com).

Співрозмовник у Генеральному штабі ЗС України у коментарі «Новинарні» також підкреслив необхідність у постійності програми: «...програма має бути сталою: не разова чи сезонна акція, а системний канал, який працюватиме роками, забезпечуючи сталість військової підтримки з боку західних союзників» (novynarnia.com).

Третій ризик – це швидкість виділення коштів учасниками програми. Глава місії України при НАТО закликала союзників не зволікати з внесками, наголосивши, що допомога потрібна вже зараз. «Тому, будь ласка, якщо ви планували це (внесок в PURL – ред.) зробити взимку, коли, на ваш погляд,

Україні має бути особливо складно, особливо важко, зробіть це зараз», – додала Гетьманчук (news.d.ua).

Ще одним викликом може стати нестача необхідного озброєння. Проблема в тому, що ресурси обмежені. І Пентагон переорієнтував американських виробників зброї: спочатку заповнити американські арсенали, лише потім продавати щось партнерам. Тому нові пакети зі Штатів (коли їх проплачують) надходитимуть стабільно, але Штати не все погоджуються в них давати (podrobnosti.ua). Екскерівник Бюджетного управління Пентагону Марк Кансіан цю проблему прокоментував так: «Україна запропонувала купувати зброю – і це куди краще сприйняли в адміністрації Трампа. Але виклик у дефіциті доступної для продажу зброї. Навіть якщо Україна платить – зброю треба забирати з того, що виробляється. А прямо зараз Пентагон хоче, щоб вона йшла у США. Тож буде цей «чинник нестачі» (podrobnosti.ua).

І саме цей «чинник нестачі» визначає, що у планах постачання наразі немає додаткових пускових установок для Patriot, лише ракети для них. Але вони зараз у перших рядках збройового запиту України. Причому Києву потрібні різні модифікації. І PAC-2 (це протиракета для аеродинамічних і балістичних цілей) і новіша, третя модель – найефективніша для збиття балістичних ракет, бойових БпЛА, крилатих ракет, їх якраз поки бракує на складах (podrobnosti.ua).

Зазначається також, що у межах місії PURL Україна отримує озброєння США повільніше та у менших обсягах, аніж коли воно надавалося напряму з американських запасів за програмою PDA. Про це повідомив заступник міністра оборони генерал-лейтенант Іван Гаврилюк у інтерв'ю українській службі британського BBC News. «Раніше, за пакетами президентської допомоги (PDA), ми отримували допомогу від США ритмічно й у більших обсягах. Сьогоднішня система, коли європейські країни закуповують для нас зброю в американців, вимагає певного часу», – розповів посадовець (news.liga.net).

Нова модель вимагає ще більшої відповідальності від партнерів – як фінансово, так і політично. Слабкі місця: можливість затримок ратифікації у парламентах, перегрів логістики, бюрократія в координації різних армійських стандартів. Але системний підхід PURL уже забезпечив швидший старт, гнучкі закупівлі та реалістичну відповідь критикам «західної втоми». Головний тест ще попереду: чи вдасться НАТО й Україні втримати темп поповнення арсеналу й оновлювати реальні потреби в онлайн-режимі. Лише спільна робота, чітка комунікація і максимальна прозорість ключових гравців гарантують успіх нової моделі допомоги (vchasno.org.ua).

Загалом, ініціатива PURL отримала у своїй більшості позитивні оцінки. Глава місії України при НАТО Альона Гетьманчук підкреслила, що ініціатива PURL має вирішальне значення для підтримки українського фронту, посилення протиповітряної оборони та захисту критичної інфраструктури (news.d.ua).

У Генеральному штабі ЗС України також аналогічно відзначили вплив програми: «Звісно, включення моделі PURL є позитивним сигналом для посилення обороноздатності України, зокрема в частині захисту нашого неба. Це зараз наша першочергова потреба. У цьому контексті відновлення поставок значних обсягів американської зброї – однозначно хороша новина. Очікується, що цей механізм закрий більше наших потреб в ОБТ і послугах (бо потрібна ж не лише військова техніка, а і її ремонт, запчастини до неї тощо). Тож PURL може стати одним із багатьох практичних кроків, які підкріплюватимуть довгострокові гарантії безпеки для України (novynarnia.com).

Наразі ключові партнери по НАТО і Євросоюзу справами (тобто черговими траншами) підтверджують наміри вкладатися в різні моделі підтримки української армії, передусім системами протиповітряної оборони і ракетами. Механізм вже показав: на переговори йдуть днів 10–15, тоді як раніше між проханням і доставкою зброї минали місяці. Командири ЗСУ очікують, що до жовтня-листопада на фронті з'являться нові ракети й комплекси, а додаткові боєприпаси та дрони критично посилять стійкість захисту. Експерти підкреслюють: саме такі пакети – шанс встояти перед зимовими масованими атаками ракет і дронів, а також підвищити мобільність в артилерійських дуелях (vchasno.org.ua).

Тож програма PURL є важливим інструментом у забезпеченні України необхідним озброєнням. Вона має значний потенціал для покращення ситуації на фронті, однак її ефективність залежить від стабільності фінансування, вирішення логістичних проблем та забезпечення політичної підтримки з боку країн-партнерів.